

prism

ณ สถานีรถไฟโตเกียวอุเอโนะ JR上野駅公園口

ยู มิริ

เขียน

สุพล ศักดิ์สมุทรนันท์

แปล

กดลองอ่าน

การอ่านคือรากฐานที่สำคัญ

ผมเคยคิดว่าชีวิตเป็นดั่งหนังสือเล่มหนึ่ง
เมื่อพลิกหน้าแรก จะปรากฏหน้าถัดไป และเมื่อพลิกหน้าถัดไปเรื่อยๆ
ก็จะดำเนินถึงหน้าสุดท้ายในที่สุด ทว่าชีวิตนั้นแตกต่างจากเรื่องเล่าขาน
ในหนังสืออย่างสิ้นเชิง แม้มีตัวอักษรเรียงเป็นระเบียบ มีเลขหน้ากำกับชัดเจน
แต่กลับไม่มีพล็อตเรื่อง แม้มีตอนจบก็ไม่ยอมจบเสียที

- ยู มิริ

หนังสือคุณภาพ
โดยอนิซันกรุ๊ป

คำนำสำนักพิมพ์

ยู มิริ เป็นหนึ่งในนักเขียนที่ได้รับการยกย่องมากที่สุดของญี่ปุ่น เพราะนอกจากจะมีงานตีพิมพ์เรื่องสั้น บทละคร บทภาพยนตร์ ความเรียง และนวนิยายมากมายแล้ว ในปี 1997 เธอยังได้รับรางวัลอากูตะกาวะ ซึ่งเป็นรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมของญี่ปุ่นจากนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง *Kazoku Shinema* เปิดตัวที่ประเทศอังกฤษในปี 2002 พร้อมกับนวนิยายเรื่อง *Gold Rush*

ณ สถานีรถไฟโตเกียวอุเอโนะ เป็นผลงานชิ้นที่สองในประเทศอังกฤษ โดยมีเหตุการณ์ในหน้าประวัติศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่นอย่างการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่โตเกียวในปี 1964 เป็นฉากหลัง บวกกับแก่นหลักของนิยายซึ่งเป็นเรื่องการดูถูกคนชายขอบของญี่ปุ่น นิยายเรื่องนี้เข้ารอบสุดท้ายของรางวัล National Book 2020 และยังได้รับรางวัล Winner of The 2020 National Book Award for Translated Literature และ A New York Times Notable Book of The Year อีกด้วย

หนังสือเล่มนี้สะท้อนภาพสังคมอีกแง่ของประเทศญี่ปุ่น เรื่องราวของตัวละครหนึ่งที่ต้องระหกระเหินจากต่างจังหวัดเข้าสู่เมืองหลวงของประเทศเพื่อหาค่าเลี้ยงดูครอบครัว ด้วยการเป็นคนงานก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬาสำหรับการแข่งขัน

กีฬาโอลิมปิกที่โตเกียวปี 1964 หลังจากการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่โตเกียวสิ้นสุดลง เขาก็ถูกย้ายไปทำงานที่ไซต์ก่อสร้าง ต้องอาศัยสวนสาธารณะอุเอโนะต่างบ้าน ซึ่งที่นี่มีคนไร้บ้านอาศัยอยู่มากมาย เมื่อกีฬาโอลิมปิกปี 2020 กำลังจะกลับมาอีกครั้ง รัฐก็กวาดต้อนคนไร้บ้านให้ออกไปจากที่นี่ เพื่อให้ญี่ปุ่นชนะการคัดเลือกเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก นินยารเรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไร้สิทธิความเป็นคน ส่งผลให้คนคนหนึ่งหรือใครอีกหลายคนมีบาดแผลในใจมาตลอดว่าเขาหรือเธอเป็นคนอัปโชคเสมอมา และจะเป็นอย่างนี้ต่อไปจนวันสุดท้าย

ทั้งที่เมื่อก่อนพวกเขามีครอบครัว พวกเขามีบ้าน

ไม่มีใครเริ่มต้นชีวิตในที่ที่ห่างจากลังกระดาษและผ้าใบกันน้ำ และไม่มีใครเป็นคนไร้บ้านเพราะพวกเขาอยากเป็น...

prism

คำนำผู้แปล

เมื่อมองสวนสาธารณะกว้างใหญ่ คุณอาจเห็นธรรมชาติ
ร่มรื่น เห็นความสะอาดสบายตา เห็นรอยยิ้มผ่อนคลายบนใบหน้า
ของผู้มาหย่อนใจ เห็นถึงความงามของภาพในทัศนวิสัย

แต่เมื่อเดินลึกไปตามจุดต่างๆ คุณอาจเห็นห้องน้ำสาธารณะ
อันไม่น่าอภิรมย์ เห็นถังขยะพูนล้น เห็นคนไร้บ้านเนื้อตัวมอมแมม
นอนคุดคุ้อยู่ข้างพุ่มไม้และบนม้านั่ง

เมื่อมองภาพปัจจุบันของพวกเขาเหล่านั้น คุณอาจเห็นถึง
ความสกปรก หดหู่ และน่าเวทนา

แต่เมื่อมองกลับไปยังอดีต ลึกลงไปในแต่ละช่วงเวลาชีวิต
สิ่งที่เห็นยากเกินนิยามด้วยถ้อยคำสั้นๆ หลายครั้งคือความทุกข์ทรมาน
หลายครั้งคือความเศร้ารันทด หลายครั้งคือความคับแค้น
ทว่าบางครั้งคือความงดงามไม่แพ้ทัศนียภาพของสวนสาธารณะ
แรกเห็น

ขึ้นอยู่กับว่าคุณเห็นสิ่งใดจากสวนสาธารณะในมือเล่มนี้

ชนพล คักดีสมุทธานันท์

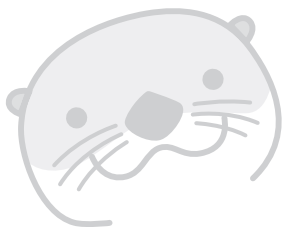
สารบัญ

สถานี JR อุเอโนะ ประตูฝั่งสวนสาธารณะ 1

คำตาม (ฉบับปกแข็ง) 165

เกี่ยวกับผู้เขียน 172

เกี่ยวกับผู้แปล 173

กดลองอ่าน

สถานี JR อุเอโนะ ประตูฝั่งสวนสาธารณะ

เสียงนั้นแว่วมาอีกครั้ง

เสียงนั้น—

ผมฟังมันอยู่

แต่ไม่อาจรู้ว่าเป็นประสาทสัมผัสหรือความนึกคิดในจิตใจ

ไม่อาจรู้ว่ามันมาจากภายในหรือภายนอก

ไม่อาจรู้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไร เมื่อไรกันแน่ ทั้งยังไม่รู้ว่าจะมา
จากใคร ใครคนไหน

แล้วมันสำคัญด้วยหรือ

เคยสำคัญด้วยหรือ

มันเป็นใครกัน—

ผมเคยคิดว่าชีวิตเป็นดั่งหนังสือเล่มหนึ่ง เมื่อพลิกหน้าแรก
จะปรากฏหน้าถัดไป และเมื่อพลิกหน้าถัดไปเรื่อยๆ ก็

ดำเนินถึงหน้าสุดท้ายในที่สุด ทว่าชีวิตนั้นแตกต่างจากเรื่องเล่าขานในหนังสืออย่างสิ้นเชิง แม้มีตัวอักษรเรียงเป็นระเบียบมีเลขหน้ากำกับชัดเจน แต่กลับไม่มีพล็อตเรื่อง แม้มีตอนจบก็ไม่ยอมจบเสียที

หลงเหลือ—

เจกเช่นต้นไม้ในสวนที่หลงเหลืออยู่ในพื้นที่ว่างเปล่า หลังจากบ้านเก่าซอมซ่อถูกรื้อถอนไปแล้ว...

เจกเช่นน้ำที่หลงเหลืออยู่ในแจกัน หลังดอกไม้เหี่ยวแห้งถูกดึงออกไป...

ยังคงเหลืออยู่

สิ่งที่เหลืออยู่ตรงนี้คืออะไร

ความรู้สึกอันเหนียวล้ามันยังคงอยู่

เหนียวล้ามาตลอด

ไม่มียามใดปราศจากความเหนียวล้า

ไม่ว่ายามใช้ชีวิตด้วยการถูกชีวิตไล่ตาม หรือยามใช้ชีวิตด้วยการหลบหนีจากชีวิต—

ผมรับรู้ได้ว่าตัวเองไม่เคยมีชีวิตอย่างแท้จริง เพียงแค่ดำรงอยู่เท่านั้น

แต่มันจบแล้ว

มองออกไปช้าๆ อย่างเคย

ทัศนียภาพไม่เหมือนเดิม ทว่าคล้ายคลึง—

ท่ามกลางทัศนียภาพอันซ้ำซาก ความเจ็บปวดดำรงอยู่ที่ใดสักแห่ง

ท่ามกลางห้วงเวลาที่คล้ายกันนี้ เลี้ยววินาทีแห่งความ
เจ็บปวดดำรงอยู่

ลองมองดู

มีผู้คนมากมาย

แต่ละคนไม่เหมือนกัน

แต่ละคนมีศรัทธาต่างกัน มีใบหน้าต่างกัน มีร่างกาย
ต่างกัน มีหัวใจต่างกัน

เรื่องนั้นใครก็รู้

แต่หากมองจากที่ไกล จะเห็นเพียงว่าทุกคนเหมือนกัน
หรือไม่ก็คล้ายกันเท่านั้น

จะเห็นใบหน้าของแต่ละคนเป็นเพียงแอ่งน้ำเล็กๆเท่านั้น

ผมลองมองหาโฉมหน้าของตัวเองเมื่อครั้งลงรถไฟมายืนอยู่บน
ชานชาลาสถานีอุเอโนะครั้งแรก มองหาสิ่งนั้นจากกลุ่มผู้คนที่กำลัง
รอให้รถไฟสายยามาโนเอะรอบในเดินทางมาถึง

ยามมองรูปลักษณ์ที่ปรากฏในกระจกเงาและกระจกใส
หรือแม้แต่รูปถ่าย ผมไม่เคยรู้สึกมั่นใจ แม้ไม่คิดว่าตัวเอง
ถึงขั้นอัปลักษณ์ แต่ไม่เคยมีสักครั้งที่รู้สึกว่ารูปลักษณ์นี้ดึงดูด
สายตาใคร

ผมทุกข์ทรมานจากนิสัยพูดไม่เก่งและความไร้ประโยชน์
ของตัวเองมากกว่าเรื่องรูปลักษณ์ด้วยซ้ำ ที่หนักหนากว่านั้น
คือการเผชิญกับไซคร้ายอันยากจะทานทน

ผมไม่มีดวงเอาเสียเลย

เสียงนั้นแว่วมาอีกครั้ง มีเพียงเสียงนั้นเสียงเดียว เสียง

ที่คล้ายมีเลือดเนื้อ—เสียงที่คล้ายกระแสไหลเวียนเจือด้วยสีสัน
แจ่มจ้า—ตอนนั้นผมไม่ได้ยินสิ่งอื่นนอกจากเสียงดังกล่าว
เสียงก็ก้องพลุกพล่านอยู่ในกะโหลกศีรษะ อีกที่ก็ ร้อนฉ่ำ
และปวดร้าวประหนึ่งนิ้วหัวมีรังผึ้ง และผึ้งหลายร้อยตัวพยายาม
บินกรูออกมาจากหัวให้ได้ในคราวเดียว ผมคิดอะไรไม่ออก
เปลือกตาสั้นกระตุกราวถูกเม็ดยากระแทก กำหมัดแน่น ชด
เกร็งกล้ามเนื้อทั่วร่าง—

แม้ถูกฉีกกระชากเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย แต่เสียงนั้นยังไม่ตาย
เสียงที่ไม่อาจจับมันชั่งไว้ และไม่อาจลักพามันไปทิ้งยัง
สถานที่ห่างไกล—

ผมไม่อาจปิดหู และไม่อาจเดินหนีมันไปได้
นับจากตอนนั้น ผมอยู่กับเสียงดังกล่าวมาตลอด
อยู่ ั้งหรือ—

**“รถไฟขบวนถัดไปมุ่งหน้าสู่อิเกะบุคุโระและชินจูกุกำลัง
จะจอดที่ชานชาลาที่สองในขณะนี้ กรุณายืนอยู่หลังเส้นเหลือง
เพื่อความปลอดภัย”**

วู้มมมม ครึน กึกกัก กึกกักกึกกัก กึก กัก กึกกัก
กึกกัก กึก กัก กึก...กัก ฟุ่ม ครืด วู้ วู้ วู้...วู้...กึกกัก...ซู้ว์
เอี้ยดตตต กึกกัก...

เมื่อออกจากช่องตรวจตั๋วของสถานี JR อุเอโนะ ประตู
ฝั่งสวนสาธารณะแล้วข้ามทางม้าลายไป จะพบดงต้นแปะก๊วย

ที่ปลูกในวงล้อม ซึ่งเหล่าคนไร่บ้านมักนั่งกันอยู่เสมอ

ยามที่นั่งตรงนั้น จะเกิดความรู้สึกคล้ายกลายเป็นลูก
คนเดียวที่พ่อแม่ตายจากไปเร็วเกินควร ทั้งที่ความจริง พ่อแม่
ของผม ซึ่งไม่เคยเดินทางออกจากหมู่บ้านยาชาวะในอำเภอไชยะ
จังหวัดพุทฺธิมมะ ล้วนมีชีวิตจนสิ้นอายุขัยในวัยกว่าเก้าสิบปี และ
ถัดจากผมซึ่งเกิดในปีโชวะที่แปด¹ ยังมีทายาทอีกเจ็ดคนซึ่งเกิด
ห่างกันราวๆ คนละสองปี ได้แก่ ฮารุโกะ ลูกสาวคนโต ฟุจิโกะ
ลูกสาวคนรอง ฮิเดโอะ ลูกชายคนรอง นาโอะโกะ ลูกสาวคน
ที่สาม มิจิโกะ ลูกสาวคนที่สี่ คัตสึโอะ ลูกชายคนที่สาม และ
มาซาโอะ ลูกชายคนที่สี่ มาซาโอะคนสุดท้ายห่างจากผมถึง
สิบสี่ปี จึงดูเหมือนลูกมากกว่าน้องชายเสียอีก

แต่แล้วเวลาก็เลยผ่าน

ผมนั่งอยู่ที่นี้ คนเดียว แก่ลงเรื่อยๆ—

ผมกรนออกมาด้วยความอ่อนล้าขณะหลับตื่นอยู่เพียง
ชั่วครู่ บางครั้งเมื่อลืมตาตื่นจะรู้สึกถึงลวดลายของเงาที่ก่อตัว
เป็นร่างแหจากใบของต้นแปะก๊วย มันโยกไหว คล้ายเลื่อนลอย
ไร้จุดมุ่งหมาย ทั้งที่อยู่ตรงนี้แท้ๆ ทั้งที่อยู่ในสวนสาธารณะ
แห่งนี้มาหลายปีแล้วแท้ๆ—

“พอเหอะ”

ถ้อยคำนั้นปรากฏชัดจากปากชายคนหนึ่งที่อยู่ค้ำกำลัง
หลับ คิ้วขมวดลอยเชื่องช้าผ่านช่องปากและรูจมูกออกมา

---

¹ ค.ศ. 1933

ไฟปลายนูห์ซึ่งถูกคืบไว้ด้วยนิ้วกลางและนิ้วชี้ของมือขวาทำท่า
จะไหม้ถึงนิ้วของเขายูร์มร่อ หมวกผ้าสักหลาดทรงนักสืบ
เสื้อคลุมลายตารางหมากรุก และรองเท้าบูตหนังสีน้ำตาลเป็น
เครื่องแต่งกายที่ทำให้เขาดูคล้ายพรานป่าต่างชาติ แม้ว่าทุกสิ่ง
ที่กล่าวมาจะเปลี่ยนสีไปเพราะเหงื่อและคราบโคลนที่สะสมมา
นานปีจนไม่รู้ว่ามีสีเดิมเป็นอย่างไรแล้วก็ตาม

รถยนต์คันหนึ่งแล่นขึ้นเนินถนนยามาซิตะมุ่งหน้าไปทาง
อุกยูดานิ—ไฟสัญญาณเปลี่ยนเป็นสีเขียว เมื่อเสียงนำทาง
สำหรับผู้พิการทางสายตาของเสาไฟจราจรดังขึ้น บี๊ว บี๊วบี๊ว
ผู้คนที่ออกมาจากช่องตรวจตั๋วของสถานี JR อุเอโนะ ประตู
ฝั่งสวนสาธารณะก็ข้ามทางม้าลายมา

ชายคนเดิมเอียงร่างเซไปด้านหน้า มองดูรูปโฉมของ
เหล่าคนมีบ้านที่แต่งกายสะอาดสะอ้านและกำลังข้ามถนนมา
ด้วยแวตาประหนึ่งงมมองหากิ่งไม้ลงเกาะ—จากนั้นเขายกนูห์
ขึ้นมาที่ปากซึ่งมีหนวดรุงรังและหงอกขาวเป็นส่วนใหญ่ มือสั้น
ระริกราวกับเหลือเรียวแรงเพียงยกนูห์ได้เท่านั้น เขาสูบมัน
พ่นลมหายใจยาวนาน ล้มเลิกความคิดทั้งหมด กางนิ้วเหยย่น
ปล่อยนูห์ตกพื้น ใช้ปลายรองเท้าบูตสีซีดเหยียบก้นนูห์
ดับไฟ

ชายอีกคนนอนอยู่โดยมีถุงเก็บขยะกึ่งใสขนาดเก้าสิบลิตร
วางไว้ตรงหว่างขา ในนั้นบรรจุกระป๋องอะลูมิเนียมทั้งหมดที่เก็บ
รวบรวมมา เขากำร่มใส่ไว้แน่นราวกับเป็นไม้เท้า...

หญิงคนหนึ่งมัดผมขาวเป็นจุกหลวมไว้บนหัวด้วยหนังยาง
เธอนอนฟูบโดยมีแขนสองข้างทับกันอยู่บนกระเป๋าสีแดง
เลือดหมูที่วางไว้ข้างตัวเป็นหมอน

สมาชิกดูเปลี่ยนหน้าไป อีกทั้งจำนวนลดลง

เมื่อเข้าสู่ยุคหลังพองสบู่แตก จำนวนคนไร้บ้านเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ภายในสวนสาธารณะนอกจากทางเดินพักผ่อนหย่อนใจ และจุดอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ล้วนแต่มี “เต็นท์กระท่อม” ทำจากผ้าใบสีฟ้าปรากฏอยู่ทั่วพื้นที่ จนแทบมองไม่เห็นพื้นดิน หรือสนามหญ้า แต่นั่นเป็นเพียงภาพที่เคยเกิดขึ้น—

เมื่อถึงคราว “กวาดล้าง” หรือเรียกอีกอย่างว่าการทำความสะอาดเฉพาะกิจเพื่อเตรียมสถานที่ก่อนบรรดาสมาชิกราชวงศ์ จะเสด็จมาทอดพระเนตรพิพิธภัณฑสถานความรู้หรือพิพิธภัณฑสถานศิลปะต่าง ๆ เต็นท์ทุกหลังจะถูกพับและขับออกนอกสวนสาธารณะ เมื่อพวกเขากลับมาที่เดิมหลังอาทิตย์ตกดินไปแล้ว จะพบกับป้ายที่เขียนว่า “ห้ามเข้าสนามหญ้าขณะกำลังให้ปุ๋ย” พื้นที่สำหรับสร้างเต็นท์กระท่อมจึงถูกจำกัดให้แคบลงกว่าเดิม

คนไร้บ้านในสวนสาธารณะพระราชทานอุเอโนะส่วนมาก เป็นคนจากภูมิภาคโทโฮกุ?

ประตูสู่แดนเหนือ—ในยุคที่เศรษฐกิจเฟื่องฟู บรรดาคนหนุ่มจากโทโฮกุจะขึ้นรถไฟเที่ยวกลางคืนสายโจบังหรือสายโทโฮกุมาเพื่อทำงานต่างถิ่นหรือสมัครงานเป็นหมู่คณะ สถานที่แรกที่พวกเขาลงจากรถไฟคือสถานีอุเอโนะ และสถานที่ที่พวกเขาชอบสัมภาระเท่าที่จะหอบได้มาจับรถไฟกลับบ้านเกิดตอนเทศกาลไหว้บรรพบุรุษและช่วงปีใหม่อีกคือสถานีอุเอโนะเช่นกัน

เวลาล่วงเลยไปแล้วห้าสิบปี พ่อแม่พี่น้องตายจาก ไม่มี

²ภูมิภาคทางฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศญี่ปุ่น

บ้านเกิดให้กลับไปอีกแล้ว เหล่าคนไร้บ้านเพียงใช้ชีวิตวันต่อวัน
ในสวนสาธารณะแห่งนี้

บรรดาคนไร้บ้านซึ่งนั่งอยู่บนวงล้อมคอนกรีตของดงต้น
แปะก๊วยจะทำอยู่เพียงสองอย่าง ไม่นอนก็กิน

ชายคนหนึ่งสวมหมวกเบสบอลสีกรมท่าปิดลึกลงมาถึง
ดวงตา ใส่เชิ้ตสีกากี กำลังกินข้าวกล่องซึ่งวางอยู่บนเข่าที่อยู่
ในทางเกงสีดำ...

เราไม่เคยเตือนเรื่องอาหารการกิน

ในอุเอโนะมีร้านอาหารเก่าแก่หลายแห่ง เป็นที่รู้จักกันดีใน
หมู่คณะว่าหลายร้านไม่ได้คล่องแคล่วแจ่มใสประดุจหลัง แม้ปิดร้าน
ไปแล้วก็ตาม หากเข้าไปข้างในจะพบว่าพวกเขาพบกับข้าวและ
เครื่องเคียงที่ชายไม่หมดแบ่งใส่ถุงสะอาด วางเตรียมไว้ให้บน
ชั้นที่แยกต่างหากกับขยะเปียก ส่วนร้านสะดวกซื้อ พวกเขา
จะรวบรวมข้าวกล่อง แซนด์วิช หรือขนมปังใส่หวานต่าง ๆ
ซึ่งเลยกำหนดวันที่ควรบริโภคมาวางไว้ตรงจุดทิ้งขยะ หาก
ไปที่นั่นก่อนรถเก็บขยะมาถึงก็จะหยิบกลับมาได้เท่าที่ใจต้องการ
หากเป็นฤดูกาลที่อากาศแจ่มจ้าอาจจำเป็นต้องกินให้หมดภายใน
วันนั้น แต่ช่วงที่อากาศหนาวจะเก็บไว้ในเต็นท์กระท่อมได้ระยะ
หนึ่ง นำมาอุ่นด้วยเตาแก๊สแล้วค่อยกินก็ไม่เสียหาย

ทุกคืนวันพุธและวันอาทิตย์ยังมีการแจกข้าวแกงกะหรี่
ที่ศูนย์วัฒนธรรมโตเกียว นอกจากนี้ยังมีการทำอาหารเลี้ยง
ผู้ยากไร้ที่ “โบสถ์เอนด์ออฟดิเอิร์ทเยรูซาเลม” ในวันศุกร์ และที่
“โบสถ์คณะมิชชันนารีเพื่อการกุศล” ในวันเสาร์ด้วย “โบสถ์
มิชชันนารี” เป็นหนึ่งในเครือข่ายที่ก่อตั้งโดยแมซีเทเรซา ส่วน
“โบสถ์เยรูซาเลม” มาจากเกาหลีใต้ มีธงที่เขียนว่า “จงกลับใจเถิด

อาณาจักรสวรรค์อยู่ใกล้แล้ว” มีหญิงสาวอ่อนเยาว์ผมยาวสลวย
คอยตักกีตาร์พลาซซันบนบทเพลงสรรเสริญพระเจ้า และมี
คุณป้าผมหยิกคอยคนอาหารในหม้อใบใหญ่ด้วยจวก—ยังมี
คนไร่บ้านซึ่งรอนแรมมาไกลจากซินจู๋ อิกะนุกุโระ รวมถึง
อาซากุสะด้วย บางครั้งจึงมีคนมาต่อแถวรอยาวเหยียดถึง
500 คน เมื่อบทเพลงสรรเสริญพระเจ้าและการเทศนาจบลง
พวกเขาจึงเริ่มแจกจ่ายอาหาร ข้าวหน้าผัดกิมจิเสริมด้วยแฮม
ชีส และไส้กรอก ข้าวราดน้ำตาลโตะกินคู่กับยาภิโษปะ ขนมปัง
กับกาแฟ...จงสรรเสริญพระองค์ จงสรรเสริญพระองค์
จงสรรเสริญพระนามของพระองค์ ฮาเลลูยา ฮาเลลูยา...

“หนูจะกิน”

“เอ๋ อยากกินเหรอ”

“ไม่อยากจะกินละ”

“งั้นหม่ำมาากินเอง”

“เอ๋ ไม่อว”

เด็กหญิงวัยประมาณห้าขวบสวมเดรสวันพีชแขนสั้น
สีเขี้ยวอ่อนเดินไปพลาซซันแห่งนมองใบหน้าของแม่ซึ่งดูคล้ายหญิง
ทำงานกลางคืน ทรวดทรงโค้งเว้าของเรือนร่างเผยผ่านเดรส
วันพีชลายเสือดาว

หญิงสาวอายุน้อยคนหนึ่งเดินแซงแม่ลูกคู่นั้นไป รองเท้า
ส้นสูงของเธอส่งเสียงกังวาน ก๊อ ก๊อ

ฝนเม็ดใหญ่พรอมลงมากะทันหัน ตกกระทบหมู่ใบของ
ต้นซากุระซึ่งผลิแม่แน่นหนาที่สุดในช่วงเวลานี้ แต่มรอยจุดสีดำ

ไปบนพื้นทางเดินสีขาวที่ปูคอนกรีตเป็นลวดลายคล้ายกระเบื้อง
เหล่าผู้คนต่างหยิบร่มพับออกจากกระเป๋า สีแดง สีดำ สีชมพู
ลายจุด สีน้ำเงินเข้มขอบขาว—

กระแสรู้คนยังคงเลื่อนไหลแม่ฝนตกลงมา
หญิงชราสองคนในร่มสองคันเคียงคู่ต่างใส่เสื้อเซ็ทหลวม
โคร่งและกางเกงสแล็คสีดำแบบเดียวกัน พวกเขาเดินไปพลาง
ต๋อบทสนทนา

“ตั้งแต่เช้าก็ยี่สิบสององศาแล้วใช่ไหม”

“ก็จริงนะ”

“จะว่าเย็นสบายก็ไม่ใช่ จะว่าหนาวก็ไม่เชิง รู้สึกยะเยือก
ยังไงไม่รู้”

“เย็นแบบไม่รู้จะเย็นยังไงแล้ว”

“วิวจินะ ชมแม่เลี้ยงเรื่องทำอาหารเก่งไม่หยุดปากเลย”

“เอ๋ ไม่น่าพิสมัยเลยนะ”

“บอกว่าจะเรียนทำอาหารจากแม่เลี้ยงด้วย”

“แยะจริงนะ ฝนเนี่ย”

“ฤดูฝนนี่นา ยังไงก็ต้องทนอีกประมาณหนึ่งเดือน”

“ตอนนี้ดอกไฮเดรนเยียบานหรือยังนะ”

“จะบานได้ไง”

“แล้วต้นโอ๊กล่ะ”

“ไม่ใช่ฤดูของต้นโอ๊กสักหน่อย”

“ตึกแถวนี้หน้าต่างเปลี่ยนไปหรือเปล่า แต่ก่อนไม่มีสตาร์บัคส์
ไม่ใช่หรอ”

“ดูสวยสบายตาขึ้นนะ”

ที่นี่คือหัวตันซาทุระ—

ช่วงก่อนและหลังวันที่ลืบเดือนเมษายนของทุกปี บริเวณนี้
จะครึกครื้นไปด้วยบรรดาผู้มาชมดอกซาทุระ

ระหว่างที่ดอกซาทุระบาน เราไม่จำเป็นต้อง “ล่าอาหาร”

พวกเราจะกินของที่ผู้มาชมซาทุระกินเหลือ ต้มเครื่องต้ม
ที่พวกเขาต้มเหลือ และนำผ้าใบที่พวกเขาใช้ปูพื้นมาปรับปรุง
หลังคาและผนังของเต็นท์กระท่อมที่ย้ายย่นจากการใช้งาน
มาตลอดหนึ่งปี

วันนี้เป็นวันจันทร์ สวนสัตว์ปิดทำการ—

ผมไม่เคยพาลูกสาวกับลูกชายมาสวนสัตว์อูเอโนะเลย

ผมจากบ้านมาทำงานต่างถิ่นที่โตเกียวเมื่อปลายปีโชวะ
ที่สามสิบแปด³ โยโกะอายุห้าขวบ ส่วนโคอิจิเพียงสามขวบ

หมีแพนด้าเดินทางมาสู่อูเอโนะหลังจากนั้นเก้าปี ทั้งสองคน
กลายเป็นนักเรียนมัธยมต้น ผ่านพ้นช่วงอายุที่อยากไปสวนสัตว์
เสียแล้ว

ไม่ใช่แค่สวนสัตว์ แต่ไม่ได้ไปกระทั่งสวนสนุก เล่น
น้ำทะเล หรือเดินเขา ไม่เคยไปแม้แต่พิพิธภัณฑ์การศึกษา
พิพิธภัณฑ์ หรือกิจกรรมเข้าชมการเรียนการสอน ไม่เคย
แม้แต่ครั้งเดียว—

ผมจะได้กลับบ้านยามาซาอะในฟูคุชิมะที่พ่อแม่ พี่น้อง
ภรรยา และลูก ๆ รออยู่เพียงสองครั้ง คือเทศกาลไหว้บรรพบุรุษ
และช่วงปีใหม่เท่านั้น

มีอยู่ปีหนึ่ง ผมได้กลับบ้านเร็วกว่าวันหยุดเทศกาลไหว้

³ ค.ศ. 1963

บรรพบุรุษสองสามวัน ตอนนั้นมีเทศกาลรื่นเริงอะไรสักอย่างพอดี ผมจึงพาลูกๆ ไปเที่ยวในฮาระมาจิ

เราขึ้นรถไฟสายโจบังจากสถานีคาชิมะไปเพียงสถานีเดียว—ช่วงกลางฤดูร้อนอากาศร้อนสมชื่อ ผมง่วงอย่างบอกไม่ถูก ร่างกายและจิตใจคล้ายถูกความง่วงอันแข็งแกร่งเขย่าโยกเสียดเสี้ยวจ้าวของลูกๆ และเสียงโต้ตอบครึ่งๆ กลางๆ ของตัวเองล้วนเลื่อนรางเหมือนหมอกจาง รถไฟแล่นตัดผ่านทิวทัศน์ที่มีเพียงท้องฟ้า ภูเขา หุ่น และเรือกสวน มันเร่งความเร็วขึ้นเมื่อลอดพ้นอุโมงค์ เด็กๆ กางแขนขาเหมือนจิ้งจก แบนหน้าผากและริมฝีปากกับกระจกหน้าต่างที่มีเพียงสีฟ้าและสีเขียวปรากฏ ผมสูดกลิ่นเหม็นอับหวานเปรี้ยวของลูกๆ เข้าไปลึกสุดโพรงจมูก นั่งสัปหงกจนศีรษะโยกมาด้านหน้าอยู่หลายนาที

เมื่อลงจากสถานีฮาระโนะมาจิ⁴ นายสถานีซึ่งอยู่ตรงช่องตรวจตั๋วบอกเราว่า ดูเหมือนที่ทุ่งฮิบาริกะฮาระ⁵ จะมีเฮลิคอปเตอร์ให้ลองนั่งครั้งละสั้นๆ ด้วยนะครับ ผมจึงจูงมือลูกทั้งสองคน โยโกะมือขวา โคอิจิมือซ้าย—แล้วเดินไปตามถนนฮามะโกโด

โคอิจิไม่สนิทสนมกับพ่อซึ่งแทบไม่เคยกลับบ้าน ไม่เคยออต่ออันหรือตื้อขออะไร แต่เขากลับบีบมือที่จับไว้แล้วบอกผมว่า “พ่ออะ ผมอยากขึ้น” ใบหน้าของเขาตอนนั้นปรากฏในหัวชัดเจน ใบหน้าแดงก่ำของโคอิจิ—แต่ผมไม่มีเงิน 3,000 เยน ในยุคก่อนเทียบได้กับมูลค่ามากกว่า 30,000 เยนในปัจจุบัน... เป็นเงินก้อนโตทีเดียว...

⁴ชื่อสถานที่คือ ฮาระมาจิ แต่ชื่อสถานีรถไฟประจำสถานที่คือ ฮาระโนะมาจิ

⁵ทุ่งหญ้ากว้างในเขตฮาระมาจิ ใช้จัดงานเทศกาลเก่าแก่ประจำปีและกิจกรรมต่างๆ

ผมซื้อไอศกรีมนมไส้ถั่วแดงของมัตสึนากะกิวนิ^๖ให้ลูก ๆ แทน ในเวลานั้นมันราคาห้าสิบเยน โยโกะอารมณ์ดีขึ้นในฉับพลัน แต่โคอิจิหันหลังให้พ่อของเขาแล้วร้องไห้ออกมา ร้องจ้าเสียงดัง จนหอบหายใจตัวโยน เขาเงยหน้ามองเฮลิคอปเตอร์ที่รับเด็กผู้ชาย บ้านเศรษฐีบินทะยานสู่ฟ้า แล้วใช้กำปั้นปาดน้ำตา

ห้องฟ้าในวันนั้นแจ่มใสสุดลูกหูลูกตาราวกับผ้าสีฟ้าผืนหนึ่ง ผมอยากให้เขาได้ขึ้นไปเหลือเกิน แต่ไม่มีเงินจึงทำไม่ได้— ความเสียใจยังคงติดค้าง และกลายเป็นครทึมแทงใจในวันหนึ่ง หลังจากนั้นสิบปี จวบจนตอนนี้ก็ยังปักค้ำที่ ไม่อาจดึงออกได้—

ไม่มีสิ่งใดเคลื่อนไหว ไม่ว่าตัวอักษรสีแดงกำเหมือนแผลมีบาด ที่เขียนไว้ว่า “อุเอโนะ Zoo” หรือป้ายข้อความ “สวนสนุกสำหรับเด็ก” รวมถึงนิ้วของบรรดาคนแคระในชุดสีแดง น้ำเงิน เหลือง ที่กำลังผายมือทั้งสองอยู่เหนือหัว

ไม่ขยับ ทว่าสิ้นไหว เหมือนต้นอ้อต้นหนึ่ง ใจจริงอยากพุดออกมาเท่าที่จะพุดได้ แต่ไม่รู้ต้องทำอะไร พยายามไขว่คว้าหา ประตูทางออก อยากเห็นประตูทางออกเหลือเกิน แต่ความมืด ไม่ยอมมปกคลุม แสงสว่างไม่สาดส่อง... ทั้งที่จบสิ้นแล้ว แต่ กลับไม่ยอมจบ... ความกลัดกลุ้มอันไม่สิ้นสุด... ความโศกเศร้า... ความเปล่าเปลี่ยว...

ลมแรงพัดผ่านต้นไม้ ใบของมันเสียดสีเสกซากขณะพรม หยดน้ำลงมา แต่ดูเหมือนฝนจะหยุดตกแล้ว

^๖บริษัทผลิตสินค้าจากนมวัวเจ้าเก่าแก่ของจังหวัดฟุกุชิมะ

กันสาดสีชมพูมีตัวหนังสือสีขาวเขียนว่า “แพนด้ายากิ” คือร้านชากระกิเท⁷ ที่มีโคมสีแดงสลักขาไวบเล็กห้อยแกว่งไกว เป็นเอกลักษณ์ บันไดพับตั้งอยู่หน้าร้าน หญิงใส่ผ้ากันเปื้อนสีแดงคนหนึ่งอยู่บนนั้น กำลังปิดกวดทำความสะอาด

หญิงชราสองคนนั่งอยู่บนม้านั่งไม้หน้าร้านชากระกิเท หญิงชราคนชวาสวมเสื้อคาร์ดิแกนสีขาว เธอพูดขึ้น “ฉันเอารูปถ่ายมาด้วยนะ ดูใหม่” แล้วหยิบอัลบั้มรูปขนาดเล็กออกมาจากกระเป๋าผ้าสีเหลือง สิ่ง que เธอเปิดให้อีกฝ่ายดูคือรูปถ่ายหมู่ของบรรดาหญิงชายสูงวัยประมาณสามสิบคนที่ยืนเรียงกันเป็นสามแถว

หญิงชราคนซ้ายสวมเสื้อคาร์ดิแกนสีดำตัวใหญ่กว่าของอีกฝ่ายอย่างเห็นได้ชัด เธอหยิบแว่นตาออกมาจากกระเป๋าหนึ่งที่สะพายไหล่อยู่ แล้วเริ่มลากวงกลมเหมือนวงสปริงย้วยๆ บนรูปถ่ายด้วยปลายนิ้วชี้

“จริงสิ คนนี่คือ...ภรรยาของอาจารย์ยามาซากิใช่ไหม เห็นอาจารย์ยามาซากิแวบๆ ด้วย”

“ถ้าเห็นคนหนึ่งก็ต้องเห็นอีกคนตลอดแหละ เป็นคู่สร้างคู่สมกันมาตั้งแต่สมัยก่อนแล้ว”

“คนนี่ ประธานนักเรียนที่ชื่อ...”

“คุณชิมิสี”

“ส่วนคนนี่ เอ๊ะ โทโมะจังนี่”

“รอยยิ้มคุ้นตานะว่าไหม”

“นี่เธอสินะ ดูดีมากเลย อย่างกับดารา”

---

⁷ร้านขายของฝากและขนมในสวนสาธารณะอุเอโนะ มีสินค้าขึ้นชื่อคือขนมไทยากิ ซึ่งปกติเป็นรูปปลา แต่เปลี่ยนเป็นรูปแพนด้า และตั้งชื่อว่าแพนด้ายากิ

“ແหม ຫມັກກັນເກີນໄປແລ້ວຈິ້”

ຫງິງຮາທັງສອງໄ້ມ້ຕົວເຂົ້າຫາກັນຈນເກາກລາຍເປັນຜູ້ເື່ອງດຶງດູດ
ນກພິຣາບຕົວຜູ້ເື່ອງດຶງດູດຍ່າເຫ້ໄປມາບນເງານັ້ນຄ້າຍເສາະຫາອະໄກ
ບາງອາຍາງ

ເຫຼືອຕິຣະຜະຂອງຫງິງຮາທັງສອງ ອີກກາສອງຕົວຮຶ້ງເສຍ
ແທລມໄສ້ກັນຮາກັບສ່ຽງສັງຄຸນຸກຸນເຕືອນກັຍ

“ຂ້າງ ຯ ກຸນຫາເກອຸຈິກື້ອກຸນຢາມາໂມໂຕະໃໝ່ ທີ່ເປີດຮ້ານ
ຂາຍຂອງເກ່າ...ສ່ວນກຸນນີ້ກື້ອກຸນໂຮໂນຕະ ໂຢຮີໂກະ...”

“ກຸນນີ້ມີຢູ່ຈັງຕ່າງຫາກ”

“ອ້ ມີຢູ່ຈັງ ທີ່ເຈອໃນພິຣີເຝັກຜົວຂອງກຸນຢູ່ໂກະສິນະ”

“ທັງທີ່ໄດ້ເຈອເປັນສິບປີ ແຕ່ພອເຫັນກຸນກໍຈັກກັນໄດ້ທັນທີເລຍ”

“ກຸນນີ້ ຝ່າຍຮຸກກາ ຝ່າຍຮຸກກາ...”

“ກຸນອີ້ຢາມະ”

“ໃໝ່ແລ້ວ ກຸນອີ້ຢາມະ”

“ສ່ວນກຸນຂ້າງ ຯ...”

“ອີ້ມ...ກຸນນັ້ນຫຼືອເປລ່າ ກຸນອີ້ໂຣມີ”

“ໃໝ່ ຯ ກຸນອີ້ໂຣມີ”

“ສ່ວນກຸນນີ້ມຸ່ງຈັງ”

“ມຸ່ງຈັງກໍໄດ້ແກ່ລຽງເລຍນ້ຳ”

“ນີ້ກຸນຮີໂນະຮາຣະ”

“ໄສ້ກິໂມໂນທຸກວາຣະເລຍນະ”

“ສວຍຈັງເລຍວ່າໄຫມ”

° ພິຣີກ່ອນວັນພິຣີຜົວ ປກຕິຈະຈັດຂຶ້ນກາຍໃນຜູ້ເື່ອງດຶງດູດສາມວັນຫຼັງບຸກຄລເສຍຊີວິດ ຫຼັງຈາກ
ສວດຜົວເສຍແລ້ວ ຄຸນຕິຂອງຜູ້ຕາຍຈະຢູ່ດ້າງຄືນຮ່ວມກັນເພື່ອເຝັກຜົວຕາມຮຸກຮ້າຍເື່ອງດຶງດູດ

“ฟูมิจัง ทาเคจัง จีจัง ส่วนคนที่คุณครุฑตะ เป็นคนเดียว
ที่อยู่ห้องอื่น”

“อ้าว ไม่ทันสังเกตเลย”

“คุณครุฑตะอาศัยอยู่ที่คาวาสากินะ ตอนไปเที่ยวบ้านพัก
ในเอจิโกะยูซาวะ^๑ แกเล่าให้ฟังว่ามีคนชอบมาเดินป่วนเปียน
แถวบ้าน ตกตึกทุกคนก็เข้านอนกันหมดแล้ว แต่ผู้ชายคนนั้น
ยังไม่ไปนอนสักที ตื่นน้ำชาพลางพูดอะไรไปเรื่อยเปื่อย ทั้งที่
คนอื่นอยู่บนที่นอนกันหมดแล้ว ก็ยังพูดไม่จบไม่สิ้น”

“ตายจริง แบบนี้ก็แย่เลยนะ”

“ต้องแย่อยู่แล้ว เหมือนจะเป็นสามีของเพื่อนบ้านสักคน
นี่แหละ เคยเข้ามาในสวนหลังบ้านอีกต่างหาก”

“แบบนี้แย่เข้าไปใหญ่ ถ้าเป็นเพื่อนบ้านก็แจ้งตำรวจ
ไม่ได้เสียด้วย”

ผมไม่เคยพกรูปถ่ายเดินไปไหนมาไหน แต่ผู้คนที่ผ่านไป
สถานที่ที่ผ่านไป เวลาที่ผ่านไป ล้วนอยู่เบื้องหน้าสายตาเสมอ
ตลอดเวลาที่ผ่านมา ผมถอยห่างจากอนาคต มีชีวิตอยู่ด้วยการ
เฝ้ามองเพียงอดีตเท่านั้น

มันหาใช้สิ่งหอมหวานอย่างความคิดถึงวันวานหรือโหยหา
บ้านเกิด เพียงแต่ทนอยู่กับปัจจุบันไม่ไหว และอนาคตนั้น
น่าพรันพรึงเกินไป รู้ตัวอีกทีก็มักจมดิ่งอยู่กับห้วงเวลาแห่งอดีต
ที่ผ่านแล้วก็ผ่านเลย ไปไหนต่อไม่ได้ เวลาสิ้นสุดลงหรือเพียง

^๑ เมืองท่องเที่ยวทางตอนใต้ของจังหวัดนีกาตะ

หยุดอยู่ชั่วขณะ จะกรอย้อนกลับเพื่อเริ่มต้นใหม่ในสักวัน
ได้ใหม่ หรือผมจะถูกเวลาขับไล่ปิดประตูไล่เช่นนี้ไปตลอดกาล
ผมไม่รู้...ไม่รู้...ไม่รู้...

ยามใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว ผมไม่เคยถ่ายรูปเลย
สงครามเริ่มขึ้นตั้งแต่ผมจำความได้ อตอยากยากแค้น
ในท้องมีแต่ความว่างเปล่า

โชคดีที่เกิดเข้าไปเจ็ดแปดปี ทำให้ผมไม่ต้องไปรบใน
สงคราม

ในหมู่บ้านเดียวกันมีทั้งคนที่อาสาเข้าร่วมกองทัพในวัย
สิบเจ็ดปี และคนที่ยอมดื่มโซยุทั้งขวดเพื่อให้ตรวจร่างกาย
ไม่ผ่านเกณฑ์ รวมถึงคนที่แสวงว่าเจ็บตาเจ็บหูเพื่อหนีทหาร

สงครามจบลงตอนที่ผมอายุสิบสองขวบ

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากกว่าความเศร้าและความน่าสมเพช
จากการแพ้สงครามคือการหากินและการหาเลี้ยง เพียงปากท้อง
ของเด็กคนเดียวก็เป็นเรื่องยากลำบากแล้ว แต่ผมยังมีน้องชาย
น้องสาวอีกเจ็ดคน พื้นที่แถบฮามะโดริในตอนนั้นไม่มีทั้ง
โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของบริษัทโตเกียวอิเล็กทริกพาวเวอร์ หรือ
โรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนของบริษัทโทไฮกุอิเล็กทริกพาวเวอร์
และไม่มีโรงงานของบริษัทฮิตาชิหรือบริษัทเดลมอนเต เกษตรกร
รายใหญ่หาเลี้ยงชีพด้วยเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียวได้ แต่
แปลงนาของบ้านเรานั้นขนาดเล็กจ้อย หลังเรียนจบจากโรงเรียน
ประถม ผมจึงเดินทางไปทำงานต่างถิ่นที่ทำเรือประมงโอนาฮามะ
ในอิวากิ ทำงานและกินอยู่หลับนอนที่นั่น

แม้ใช้คำว่ากินอยู่หลับนอน แต่ไม่มีการจัดเตรียมห้องพัก
หรืออพาร์ทเมนต์ให้ และชีวิตที่ต้องพักแรมในเรือประมงลำใหญ่

ก็เริ่มต้นขึ้น

เราจับปลาโอตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน จับปลา
ซั่มมะตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน—นอกจากนี้
ยังจับปลาซาบะ ปลาอิวาชิ ปลาทูน่า และปลาลิ้นหมาได้ด้วย

สิ่งเลวร้ายที่ต้องเผชิญในการใช้ชีวิตบนเรือคือพวกเห็บหมัด
มันจะร่วงลงมาทุกครั้งที่เปลี่ยนเสื้อผ้า ไม่ก็เกาะเป็นพรวนอยู่
กับรอยตะเข็บ ถ้าอากาศอุ่นขึ้นเล็กน้อยจะรู้สึกได้ว่าพวกมันขยับ
ยุกยิกอยู่กลางหลัง เรียกได้ว่าพวกเห็บหมัดสร้างปัญหาทรมานใจ
ให้ไม่น้อย

การทำงานที่โอนชามะสิ้นสุดลงในปีที่สอง

พ่อเริ่มหันไปจับหอยปีกนกที่ชายฝั่งของคิตะมิกิตะ ผม
จึงไปช่วยงานแทน

เรานั่งเรือไม้ลำเล็กออกไปในทะเล ปล่อยคราดเหล็กที่ปกติ
ใช้จับหอยลายให้จมลงไปถึงก้นทะเล เมื่อไม่มีลวดเหล็กก็ต้อง
อาศัยเชือกแทน ใช้มือดึงสลักกับขายน มือดึง ขายน ผมและ
พ่อช่วยกันลากหอยปีกนกขึ้นมาวันแล้ววันเล่า

คนจากหมู่บ้านเดียวกันและหมู่บ้านอื่นต่างหันมาจับหอย
ปีกนกด้วย ทุกคนพากันจับหอยอย่างต่อเนื่องจนไม่มีเวลาให้มัน
ขยายพันธุ์ เมื่อผ่านไปสี่ห้าปีก็ไม่เหลือหอยให้จับอีกต่อไป

ปีที่โคอิจิ ลูกชายคนโตถือกำเนิด ผมตัดสินใจไปทำงาน
ต่างถิ่นที่หมู่บ้านชาวประมงชามะนากะซึ่งอยู่ข้าง ๆ คิริทัปปู
ในฮอกไกโดเพื่อทำงานเก็บสาหร่ายคอมบุ โดยอาศัยเส้นสาย
ของน้ำที่ออกจากหมู่บ้านยาซาวะไปทำงานต่างถิ่นที่ฮอกไกโด
ก่อนแล้ว

ช่วงวันหยุดยาวของเดือนพฤษภาคม ผมกลับมาช่วยดำน

ใส่ปุ๋ย และถอนวัชพืชให้เสร็จก่อนถึงเทศกาลโซมะโนมะโออิ¹⁰—
ในโซมะ ผู้คนมักพูดว่าให้ทำทุกอย่างให้เสร็จ “ก่อนถึงเทศกาล
โซมะโนมะโออิ” ไม่ว่าจะป็นงานทำไรทำนา ซ่อมแซมบ้าน หรือ
หาเงินใช้หนี้ เทศกาลโซมะโนมะโออิเปรียบเสมือนรอยต่อสำคัญ
ของแต่ละปี นำไปสู่ลิวานี่คือการปิดบัญชีสำหรับโนมะโออิ

เทศกาลโซมะโนมะโออิจัดขึ้นทั้งหมดสามวัน ได้แก่วันที่
ยี่สิบสาม วันที่ยี่สิบสี่ และวันที่ยี่สิบห้าของเดือนกรกฎาคม

วันแรกจะเป็นประเพณีก่อนเริ่มเทศกาลจริง แม่ทัพใหญ่
นำขบวนรบเดินทางมาจากศาลเจ้านากามูระในเขตแดนอุตะโก
ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของโซมะ โดยมีกองทัพของเขตแดนคิตะโกไอน์
คาชิมะรอต้อนรับ ทหารม้าซาโมไระจากอุตะโกและคิตะโกจะ
รวมทัพแล้วเดินขบวนร่วมกัน ทหารม้าจากเขตแดนนากาโนะโก
ในฮาระมาจิจะเดินขบวนรบมาจากศาลเจ้าโอะตะ ทหารม้าของ
เขตแดนโอดากะโกมาจากศาลเจ้าโอดากะ และยังมีทหารม้า
จากเขตแดนชิเนสะโกซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในนามิเอะ ฟุตาบะ
และโอะคุมะออกเดินขบวนรบด้วยเช่นกัน

วันที่สอง วันเทศกาลหลัก ทหารม้าซาโมไระ 500 นาย
จะเคลื่อนทัพอย่างพร้อมเพรียงกันโดยมีเสียงแตรหอยสังข์
และกลองคึกเป็นสัญญาณเริ่ม จัดพิธีแข่งม้าในชุดเกราะซาโมไระ
และคึกซิงธงที่ฟุงฮิวาริกะฮาระ

วันที่สาม พิธีจับม้าบวงสรวง เหล่าบรืวารในชุดคลุมสีขาว
พร้อมผ้าขาวคาดหัวจะร่วมกันจับม้าพยศด้วยมือเปล่าที่ศาลเจ้า

---

¹⁰ เทศกาลเก่าแก่ของอำเภอโซมะที่สืบทอดมายาวนานกว่าพันปี เกี่ยวข้องกับวิถีของ
ซาโมไรเอนอดีต

โอดากะ และนำม้ตัวนั้นมาล้การระต่อเทพเจ้า

ว่ากัันว่าการเข้าม้หรือเสาะหาชุดเกราะกับหมวกซามูไร
มาให้พร้อมต้องใช้เงินถึงหลายแสนเยน คนยากจนจึงไม่มีโอกาส
ข้องเกี่ยวกับเทศกาลนี้ แต่ตอนอายุห้าหกขวบ ผมเคยไปบ้าน
ของรองแม่ทัพประจำคาชิมะกับพ่อ พ่ออุ้มผมขึ้นบ้าให้ดูพิธี
เตรียมเดินขบวนรบซ้ดๆ

“ออกขบวนรบตอนเที่ยงครึ่ง”

“เที่ยงครึ่ง รับประทานอาหาร ข้้าน้อยจะกลับทัพไปแจ้งเหล่า
นักรบทันที ขอตัวขอรับ”

“ขอบใจมาก อยากรแลกจอกสุรากับซามูไรคิตะโกอย่าง
เจ้าเหลือเกิน”

“ยินดีอย่างยิงขอรับ อีกเรื่องหนึ่ง ข้้าน้อยต้องขอภัย
แทนทหารม้ที่เสียมารยาทขณะอยู่ที่ทัพใหญ่อุตะโกด้วยขอรับ
เช่นนั้นแล้วข้้าน้อยขอลากลับทัพ ณ บัดนี้”

“ขอบใจอีกครั้งที่ เป็นธุระให้ รักษาตัวให้ตีระหว่างเดินทาง
ด้วย”

“โซมะนากาเรยามะ นาเอะ นาเอะ ไช

นาไรตะคยาโกะซาเระ นาเอะ เอไช

โกะกัตสึโนะซารุ นาเอะ นาเอะ ไช

อาเรสะโอโนมะโออิ นาเอะ เอไช”

เหล่าซามูไรกระโดดคร่อมหลังม้ มุ่งหน้าไปตามเส้นทาง
เลียบบทุ่งนาเขียวขจี—สัญลักษณ์ประจำตระกูลบนธงที่โบกพลิว
ไปตามแรงลมนั้นต่างกันไป น่าสนใจเหลือเกิน ผมข้้นี้ว้ไปยัง

ธงเหล่านั้นพลางร้องตะโกนอยู่เหนือศีรษะของพ่อ “อ๊ะ! ธงนั้นเป็นรูปตะขาบละ!” “มีงูเลื้อยพันอยู่ด้วย!” “ธงนั้นมีม้ายืนกลับหัวอยู่ละ!”

ผมใช้เวลาสองคืนนั่งรถไฟไปทำงานต่างถิ่นที่ฮอกไกโด ขึ้นรถไฟสายโจบังจากคาซิมะไปถึงเซ็นได และนั่งสายโทโฮกุจากเซ็นไดไปอาโอโมริ จากนั้นขึ้นเรือโดยสารเดินทางไปฮาโกดาเตะ เมื่อถึงฝั่ง ยามเช้าก็มาเยือนแล้ว

ผมขึ้นรถไฟสายฮาโกดาเตะจากฮาโกดาเตะ ระหว่างทางต้องแล่นข้ามเทือกเขาโทคาจิและช่องเขาคาริคาจิ แม้ใช้หัวรถจักรสองหัวช่วยลากก็แทบเคลื่อนขบวนผ่านเนินลาดชันไปไม่ได้ ความเร็วของรถไฟในตอนนั้น ต่อให้ลงจากรถไปปัสสาวะข้างทางแล้วกลับมาก็ยังเดินตามทัน

ปีนั้นที่ซิลีในทวีปอเมริกาใต้เกิดแผ่นดินไหวขนาดเก้าจุดห้าแมกนิจูด ความสั่นสะเทือนระดับหก ได้ยืนยันว่าแม้แต่ในคิริทัปูก็มีคนเสียชีวิตจากสึนามิถึงสิบเอ็ดคน ผมตกใจมากเมื่อเห็นวัตถุบางอย่างคล้ายผ้าห่มพันอยู่บนเสาไฟฟ้า “สึนามิพัดไปถึงตรงนั้นเลยระอะ เรื่องจริงเปล่านี้” ผมถามหน้าที่อาศัยอยู่ที่นั่นก่อนผมไม่นาน “จริงสิวะ เขาว่าสูงสิบตั้งหกเมตรโน่นคิริทัปูเนี่ยนะ ตอนเกิดแผ่นดินไหวโทคาจิ¹¹ เมื่อปีโชวะที่ยี่สิบเจ็ด¹² สึนามิถูกเบ้อเริ่มซัดมา แล้วเจ้าลูกที่ว่ามีงูก็ทำให้

¹¹ แผ่นดินไหวขนาดแปดจุดสองแมกนิจูดที่มีจุดกำเนิดบริเวณกลางทะเลใกล้กับเขตโทคาจิในภูมิภาคฮอกไกโด

¹² ค.ศ. 1952

เมืองนี้ถูกตัดขาดจากแผ่นดินใหญ่ฮอกไกโด กลายเป็นเกาะ แยกต่างหากไปเลย ตรงที่เคยมีแผ่นดินเชื่อมกันเขาก็มาสร้าง สะพานเชื่อมแทน แต่เจ้าสีนามิลูกกล้าสุดก็ดันพัดสะพานลอยไป ซะแล้ว” น้ำของผมบอกเช่นนั้น แล้วเราทั้งคู่ก็ได้แต่ยืนตัวแข็ง อยู่หน้าทะเล

สาหร่ายคอมบุเกลื่อนกลาดอยู่ทั่วผืนน้ำ สาหร่ายบางเส้น อาจมีความยาวถึงราวสิบห้าเมตร เราใช้สองง่ามที่ติดไว้บน ปลายไม้ถือเกี่ยวสาหร่ายขึ้นมาพาดเรือ แล้วใช้มือสาวไปเรื่อย ๆ เมื่อกลับถึงชายฝั่ง เราจะยกสาหร่ายขึ้นเกวียนแล้วนำไปตาก ไว้บนชายหาดที่ละเส้น ตากเรียงไปเส้นแล้วเส้นเล่ากระทั่ง ชายหาดถูกกลบด้วยสาหร่ายจนดำสนิท

ผมทำงานนั้นสองเดือนแล้วกลับบ้านไปเกี่ยวข้าวช่วงต้น เดือนตุลาคม ใช้ชีวิตซ้ำเดิมเช่นนี้ประมาณสามปี

ผมคุยกับพ่อที่เริ่มปวดเอวและดูท่าจะทำงานเกษตรกรรม ไม่ไหวอีกต่อไป บอกแกว่าคัตสึโอะกับมาซาโอะอยากเรียนต่อ และหลังจากนี้ยังต้องหาค่าใช้จ่ายสำหรับโยโกะกับโคอิจิด้วย ผมจึงตัดสินใจจะไปทำงานต่างถิ่นในโตเกียว

วันที่สี่สิบเจ็ดธันวาคม ปีโชวะที่สามสิบแปด ปีก่อนหน้า โตเกียวโอลิมปิก วันสิ้นปีใกล้เข้ามา อากาศยามเช้าหนาวเหน็บ ผมออกจากบ้านไปสถานีคาชิมะตั้งแต่ห้าโมงไม่สาง ขึ้นรถไฟ ขบวนแรกของสายโจบังตอนตีห้าสามสิบสามนาที ถึงสถานี อุเอโนะตอนเที่ยงกว่า รถไฟแล่นผ่านอุโมงค์นับไม่ถ้วน ทำให้ ผมต้องอับอายเพราะใบหน้าเปื้อนเขม่าดำเมี่ยมมาจากควันหัว รถจักรไอน้ำ จำได้ว่าระหว่างเดินไปบนชานชาลา ผมส่องหน้า กับกระจกหน้าต่างรถไฟและดิ่งปีกหมวกขึ้น ๆ ลง ๆ หลายครั้ง

ผมเข้าไปในห้องพักของบริษัททานิกาวะสปอร์ตส์ ซึ่งตั้งอยู่บนย่านโทชิโดในเซตทากาวะ เป็นห้องพักสำเร็จรูป หนึ่งคน มีพื้นที่ห้องหกเสื่อ¹³ ใช้สุขาและห้องน้ำร่วมกัน ตอนเช้าและตอนเย็น เพื่อนร่วมงานที่ทำอาหารเป็นจะหุงข้าว ทำซูชิมีโซะ และกับข้าวง่ายๆ ให้กิน พวกเราต้องใช้แรงงานหนัก หากไม่กินอย่างน้อยสองชามร่างกายจะสู้ไม่ไหว

สำหรับข้าวกล่อง สมัยนั้นไม่มีของเลิศหรืออย่างกล่องข้าวอะลูมิเนียม ต่อให้มีผมก็ไม่มีเงินซื้ออยู่ดี หลังเสร็จสิ้นมือเช้าผมจึงตัดข้าวใส่ซามแล้วใช้จานปิดแทนฝา มัดให้แน่นด้วยผ้าห่อของ ถือขึ้นรถไฟเดินทางไปยังหน้างาน ส่วนเรื่องกับข้าวผมมีเวลาพักหนึ่งชั่วโมง จึงไปซื้อโคโรกเกะหรือไม้เก้เมนซิดตัส¹⁴ จากย่านร้านค้าใกล้เคียงๆ มากิน

งานของเราคือการก่อสร้างสถานที่จัดแข่งกีฬาที่ใช้ในโตเกียวโอลิมปิก ไม่ว่าจะเป็สนามกรีฑา สนามเบสบอล สนามเทนนิส หรือสนามวอลเลย์บอล แม้เรียกว่างานก่อสร้าง แต่ผมไม่เคยเห็นเครื่องจักรหนักแม้แต่รถเกี่ยดินหรือรถขุด เนื่องจากผู้ใช้แรงงานที่มาจากบ้านนอกควบคุมเครื่องจักรเหล่านั้นไม่เป็น เราจึงต้องใช้มือเท้าและพลังขุดดิน ใช้รถเข็นขนดินอาศัยแรงกายในการทำงานล้วนๆ คนงานส่วนมากเป็นเกษตรกรจากโทโฮกุ “งานกรรมกรก็เหมือนงานทำไร่ไถนา นั่นละ” พวกเขา มักพูดติดตลกเช่นนั้น เมื่อเสร็จงานตอนห้าโมงเย็น ทุกคนจะชวนกันไปดื่ม ไม่รู้ว่าเป็นโซคิตีหรือโซคร้าย แต่ผมดื่มเหล้า

¹³ ประมาณ 8.64 ถึง 10.94 ตารางเมตร ขึ้นอยู่กับประเภทของเสื่อที่ใช้กันในแต่ละห้องถิ่น

¹⁴ เนื้อบดชุบเกล็ดขนมปังทอด

ไม่เป็น กระนั้นก็มีบางคราวที่ผมไม่อาจปฏิเสธคำชวน “วันนี้พวกข้าเลี้ยงเองเว้ย” ได้ยินเช่นนั้นผมจึงลองตามไป แต่แม้ผีตัวเองเท่าไรก็ไม่เคยตีมาได้มากกว่าเบียร์หนึ่งแก้ว พวกเขาจึงเลิกชวนผมในที่สุด

ค่าแรงวันละ 1,000 เยน คิดเป็นสามหรือสี่เท่าของค่าแรงที่ได้รับตอนทำงานที่บ้านเกิดในจำนวนชั่วโมงเท่ากัน ค่าล่วงเวลาได้เงินเพิ่มร้อยละยี่สิบห้า ผมจึงทำงานล่วงเวลาทุกวันด้วยความยินดี แม้แต่วันอาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ก็ยิ่งออกไปทำงาน

เงินเดือนตัดรอบทุกวันที่สิบห้า ผมจะส่งเงินกลับบ้านเดือนละ 20,000 เยนหรือใกล้เคียง จำนวนเงินพอๆ กับเงินเดือนอาชีพครูในเวลานั้น ผมจึงคิดว่าน่าจะเทียบเป็นมูลค่าประมาณ 200,000 เยนในปัจจุบันได้

“ไม่ค่อยมีงานให้ทำเสียเลย”

คนไร่บ้านคนหนึ่งเอ่ยขึ้นแล้วหักกิ่งเมเปิลดั่งเป่าะ ผมจำเลื้อยยีนที่เขาใส่อยู่ได้ คราบด่างสีขาวยตรงกลางหลังดูเหมือนทำน้ำยาฟอกขาวหกใส่ รูปร่างของมันคล้ายเกาะฮอกไกโดอย่างมาก ไม่ผิดแน่ นั่นคือเลื้อยยีนที่ผมเคยใส่ ผมเก็บมาจากจุดทิ้งขยะแถวฮิโรโกจิในวันทิ้งขยะประเภทผ้า ใช้อย่างทะนุถนอมในวันหนาวเหน็บของต้นฤดูใบไม้ผลิ...ผมแขวนมันไว้กับเพดานของเต็นท์กระท่อม คงมีใครขโมยไป...หลังจากผมไม่อยู่ที่นั่นแล้ว...

“เศรษฐกิจแยขนาดนี้ จะบริษัทเล็กหรือบริษัทใหญ่ก็มอมเราเป็นหนูโสโครกเหมือนกัน”